

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över promemoria "Ett nytt ersättningssystem för mottagande av ensamkommande barn och unga"

A2016/01307/1

Länsstyrelsen Kalmar län yttrar sig här över "*Departementspromemoria "Ett nytt ersättningssystem för mottagande av ensamkommande barn och unga"*"
Yttrandet inleds med övergripande synpunkter på förslag till lagändringar. Därefter följer synpunkter på överväganden och förslag utifrån promemorians disposition. Detta yttrande är till viss del avhängigt vårt yttrande över Ds 2016.21.

Övergripande synpunkter

Behovet av ett förändrat och förenklat ersättningssystem för mottagande av ensamkommande barn är stort. Länsstyrelsen ser positivt på de förslag som innebär fler schabloner, färre återsökningar och därmed minskad administration för samtliga parter. Förslaget i sin helhet innebär att samtliga kommuner i landet åläggs ett ökat ekonomiskt ansvar för beredskap och kapacitet, vilket också behöver avspeglas i ersättningsnivåerna.

Enligt promemorian bedöms de lägre ersättningsnivåerna bidra till att kommunerna efterfrågar boendelösningar som ryms inom schablonen och en tydligt uttalad intention med förslaget är att fler ska välja den mindre kostsamma boendeformen stödboenden. Stödboende är en relativt ny och obeprövad boendeform och ett flertal stödboenden har det senaste året har under det senaste året fått kritik för brister i verksamheten. Länsstyrelsen anser att boendeformer bör utvärderas ytterligare. Länsstyrelsen anser att val av vård- och boendeform i första hand ska grundas på barnperspektivet samt individens specifika behov och inte i första hand utifrån ekonomiska avvägningar. Kortsiktiga besparingar riskerar att medföra samhällsekonomiska kostnader på längre sikt.

Flera kommuner befarar att den lägre ersättningen riskerar att få direkta effekter på bemanningen på stödboenden och HVB-hem. Flera kommuner har investerat i hög personaltäthet både för att säkerställa en lugn och trygg boendemiljö men också med anledning av externa hotbilder.

Länsstyrelsen anser att barnperspektivet och normaliseringsprincipen bör utvecklas i promemorian.

3.1 Ny ersättning för beredskap och kapacitet för mottagandet av ensamkommande barn

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget i stora drag och är positiv till att ersättningssystemet förenklas då det underlättar kommunernas ekonomiska planering av mottagandet. Däremot riskerar de kommuner som årligen tar emot fler än sin andel att inte fullt ut få tackning för sina insatser.

Flera kommuner har under de senaste åren byggt upp verksamhet med egna HVB-hem och stödboenden samt rutiner för samverkan med olika aktörer kring placeringar. Flera kommuner befarar att det nya ersättningssystemet kommer att kräva ett omfattande och kostsamt förändringsarbete som kan få negativa effekter på kvalitén. Borttagandet av överenskommelserna medför att kommunernas möjligheter att till viss del styra mottagandet mot en viss grupp försvinner. Några kommuner har byggt upp verksamhet som tillgodoser specifika behov exempelvis utifrån vårdbehov, ålder och kön. En del vård- och boendeanternivåer drivs idag av privata aktörer utifrån en nationell marknad. Genom att begränsa aktörer till en lokal marknad finns risken att utbudet av boendeanternivåer kan komma att minska och därigenom påverka den nationella beredskapen. Länsstyrelsen anser inte att promemorian berör för hur ovanstående aspekter ska tillgodoses.

Mot bakgrund av ovanstående ser Länsstyrelsen att det finns ett stort behov av medel till kommunerna för att ha beredskap för mottagande och för att bygga upp eller ställa om verksamheter vid förändringar. Detta behov stärks ytterligare om begränsningar att placera barn i annan kommun, avsnitt 3.7 samt DS2016:21 träder i kraft i föreslagen lydelse.

Länsstyrelsen ser fördelar med en fast ersättning men anser att ett förtydligande är nödvändigt kring hur den rörliga delen ska beräknas för att tillgodose nämnda behov, speciellt för kommuner med lågt andelstal.

3.2 Schablonersättning till ankomstkommuner för tillfälligt mottagande av asylsökande ensamkommande barn

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men bedömer det finns risk att beredskapen inte blir tillräcklig i och med att ersättningen betalas ut i efterskott och baseras på det faktiska mottagandet. Det finns en risk att landets stora ankomstkommuner kommer ha svårt att upprätthålla beredskap under längre tid om de måste ligga ute med stora kostnader. Även mindre kommuner med knappa resurser bedöms få svårigheter att upprätthålla en god beredskap.

3.3 Schablonersättning för mottagandet av asylsökande ensamkommande barn i anvisningskommun

Länsstyrelsen ser positivt på en förenkling och minskad administration för kommunerna och tillstyrker därför förslaget med schabloniserad ersättning. Samtidigt är det viktigt att påpeka att så länge Migrationsverkets handläggningstider är långa blir kommunernas kostnader omfattande, inte minst för god man. Länsstyrelsen Kalmar län föreslår att kostande för god man samt transporter lyfts ur schablonen då den förra bedöms variera över tid och den senare påverkas av kommunens geografiska läge.

3.4 Schablonersättning per dygn för mottagande av ensamkommande barn

Länsstyrelsen ser positivt på en förenkling där ersättningen är densamma oavsett barnens status och medför minskad administration för kommunerna. Länsstyrelsen ser däremot att en nedsatt schablonersättning kan medföra att lämplig bedömning utifrån barnets behov liksom kvalitén på boenden riskerar att underställas ekonomiska hänsynstaganden vid val av vård- och boendelösningar.

En uttalad intention i promemorian är att fler ensamkommande barn ska placeras i boendeformen stödboenden. Länsstyrelsen har svårt att se att en betydande del av ensamkommande 16-17 åringar som finns i kommunerna skulle ha särskilda skäl att placeras i stödboenden. Länsstyrelsen ser en betydande risk att Migrationsverkets långa handläggningstider och de nyligen beslutade tillfälliga uppehållstillstånden kan få stark negativ effekt

på den psykiska hälsan och därmed öka vård- och omsorgsbehovet för många ensamkommande barn.

3.5 Begränsad möjlighet till ersättning för asylsökande ensamkommande unga i åldern 18-20

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men anser att fullföljande av skolgång borde läggas till som skäl för beslut om fortsatt placering. Annars riskerar unga utan beslut om vård eller behandling att deras första tid i Sverige blir osammanhängande med flytt och avbruten skolgång och med risk för individens hälsa och försämrade förutsättningar för etablering och integration. En ungdom kan komma att bo i ankomstkommun, därefter anvisningskommun, flyttas till ett asylboende i en tredje kommun för att därefter med stöd av bosättningslagen slutligen anvisas till en fjärde kommun.

I proposition 2005/06:46 "Mottagande av ensamkommande barn" lyftes normaliseringsprincipen fram som innebär att alla barn och unga som vistas i Sverige, så långt det är möjligt, ska omfattas av samma regler och sociala omvårdnadssystem samt att socialtjänstlagen ska beaktas. Kommuner som idag med stöd i föräldraansvaret i föräldrabalken tar ekonomiskt ansvar för ensamkommande unga tills de gått ur gymnasiet eller som längst till de år de fyller 21, kommer med det nya förslaget inte att ges samma förutsättningar i enlighet med normaliseringsprincipen.

Länsstyrelsen bedömer att förslaget på sikt kan medföra negativa samhällsekonomiska konsekvenser då en stor grupp individer, som ofta redan gått miste om flera skolår riskerar att ytterligare halka efter i utbildningsnivå och därmed få svårare att etablera sig.

3.6 Schablonersättning för ensamkommande unga i åldern 18-20 år med uppehållstillstånd

Länsstyrelsen tillstyrker schabloniserad ersättning.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till mer flexibilitet i val av boendeform och att placering ska ske utifrån den unges mognad och behov och instämmer även i att inte alla ensamkommande unga har behov av placeringar med stöd av SoL eller LVU. Däremot kräver även öppenvårdsinsatser inom socialtjänsten utredningar och uppföljning, kostnader som kommuner idag

har svårt att se hur de ska kunna rymmas inom schablonen. Boende på till exempel Folkhögskola inom ramen för Folkhögskolespåret kommer svårligen att kunna finansieras med föreslagen schablon.

Länsstyrelsen ser en risk i att personaltäthet och kvalitet på stödboenden kan komma att påverkas negativt av den lägre ersättningen.

3.7 Ersättning för ensamkommande barn och unga som är placerade i annan kommun än anvisningskommunen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Tilläggs bör dock att begränsningar i att placera i andra kommuner kan medföra ökade kostnader för de kommuner som idag placerat många ensamkommande i andra kommuner då de saknat lämpligt boende eller skola.

Länsstyrelsen vill även uppmärksamma att en begränsning av placeringsmöjligheter kan ha effekt på marknaden för flertal aktörer som bedriver vård- och boende då de troligtvis tvingas övergå från en nationell till en mer lokal marknad. En konsekvensanalys av hur detta skulle kunna komma att påverka utbudet av boendalternativ samt på lång sikt den nationella beredskapen skulle behövas.

3.8 Ersättning för faktiska kostnader i vissa särskilda situationer

Länsstyrelsen ser positivt på att den nuvarande möjligheten till ersättning för faktiska kostnader för placering enligt LVU bör finnas kvar, tillika att möjligheten även bör omfatta de placeringar som görs på motsvarande grunder enligt SoL.

3.9 Ikraftträdande mm.

Länsstyrelsen anser att ikraftträdandet bör skjutas fram för att ge kommunerna tid att anpassa sig till de nya förutsättningarna.

Detta yttrande har beslutats av ställföreträdande chef på avdelningen för Tillväxt- och Miljö, Åsa Axheden, efter föredragning av integrationsutvecklare Linda Wolfgang. I handläggningen har även enhetschef Martina Almqvist samt integrationsutvecklare Moa Brändström deltagit.

Åsa Axheden
Tf Avdelningschef

Linda Wolfgang
Integrationsutvecklare